

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медіаграмотність та інформаційна гігієна

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма **06 Журналістика**

Спеціальність **Журналістика**

Галузь знань **061 Журналістика**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 6 від 18 грудня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна гігієна
Викладач	Шотурма Наталія Володимирівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри журналістики
Контактний телефон викладача	+380977695896
E-mail викладача	natalia.shoturma@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/2243df355c6214d98d3c
Консультації	Відповідно до розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Розвиток сучасних медіа, широке впровадження інтерактивних систем комунікацій спричиняє зміни у ставленні здобувачів освіти до оточуючого світу та потребує цілеспрямованої їх підготовки до вмілого та безпечного користування інформаційно-комунікаційними технологіями та системами мас-медіа. Здобувач освіти має орієнтуватись у сьогоdnішньому медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації, розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати та оцінювати медіаповідомлення, розшифровувати та використовувати закодовану у медіаповідомленнях інформацію, знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, розрізняти та застосовувати методи організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; збирати, передавати, зберігати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності, самостійно створювати медіаповідомлення в галузі професійної діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є: Формування у студентів теоретичної бази знань з основ медіаграмотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі з урахуванням використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності студентів та їхньому міжособовому спілкуванні, для запобігання вразливості людини до медіаманіпуляції.</p>	
4. Компетентності	
<p>Загальні компетенції: ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>Фахові компетентності: СК 02. Здатність формувати інформаційний контент.</p>	

5. Програмні результати навчання

У результаті вивчення курсу студенти повинні :

ПР 05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.

ПР 06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.

ПР 13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук.

ПР 14. Генерувати інформаційний контент для будь-якого виду ЗМІ за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4	Журналістика	2	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	Семінарськ і заняття	Самостійна робота
Тема 1. Медіаграмотність як навчальна дисципліна. Роль медіаграмотності у суспільстві.	2	2	5
Тема 2. Поняття інформаційного простору та інформаційної гігієни. Правила інформаційної гігієни. Інформаційна бульбашка	2	2	10
Тема 3. Інформація та мас-медіа. Стандарти журналістики і медіаграмотність. Факти та судження	2	6	20

Тема 4. Вплив на аудиторію медіа. Чинники сприйняття інформації. Медіавласність.	2	2	10
Тема 5. Маркери маніпуляцій. Поняття про фейк. Маніпуляції на телебачення, в друкованих ЗМІ, соцмережах	2	2	5
Тема 6. Маніпуляції з фото, відео та заголовками. Діпфейк. Вплив ШІ та його застосування у журналістиці.	2	4	10
Загалом	12	18	60
7. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: практичні завдання, доповідь з презентацією та самостійна робота – 60 балів; контрольна робота – 10 балів; залікова робота – 30 балів.		
Вимоги до письмової роботи	Письмовий контроль у вигляді модульної контрольної роботи, виконання індивідуальних завдань, реферату, поточного контролю.		
Практичні заняття	Робота на практичному занятті оцінюється за 100-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.		
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік) Форма здачі (комбінована).		
8. Політика навчальної дисципліни			
<p>Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та заліків заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).</p> <p>Дотримання академічної доброчесності регулюється Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</p>			

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8E-%D0%B7-%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%8C-%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>) та Кодексом честі університету (<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81-%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%9F%D0%9D%D0%A3-2021.pdf>)

Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними міркуваннями

9. Рекомендована література

Основна

1. Aitchison J., Lewis D. M. *New Media Language*. London; Routledge, 2004. 211 p.
2. Comer J.. *Studying Media*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1998. 50 p.
3. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практичний посібник. Дніпро : ЛІРА, 2017. 133 с.
4. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми: наук.видання / Укл.: Петрів Т., Сафаров А., Сюмар В., Чекмишев О. К.: Нічлава, 2006. 100 с.
5. Іванов В. Ф., Волошенко О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
6. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально–методичні матеріали проекту «Вивчай та розрізняй: інфо–медійна грамотність». К.: IREX в Україні, 2019–2020.
7. Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера / за заг. ред. Тараненко О. / Розроблено в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Київ : IREX, 2021. 400 с
8. Квіт С. Масові комунікації: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий дім «Кисво-Могілянська академія», 2008. 206 с.
9. Кузнецова О.Д. Засоби масової комунікації : Навч. посібн. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.
10. Ладика О., Ярема О. Навчання запобігання видам шахрайства у медійному просторі. Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». К.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2020. С. 474-481.
11. Ладика О.В., Ярема О.Б. Розвиток критичного мислення: реклама у медіа. The 4th International scientific and practical conference “Topical issues of modern science, society and education” (November 1-3, 2021). SPC “Sciconf.com.ua”, Kharkiv. С. 589-595.
12. Ладика О.В., Ярема О.Б. Урок медіаграмотності: блогери-інфлуенсери чи маніпулятори. Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: «Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» (11-12 листопада 2021). Тернопіль, 2021. № 8. С. 224-226.
13. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід. К.: К. І. С., 2002. 264 с.
14. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 538 с.
15. Масова комунікація: Підручник/ А.З. Москаленко, Л.В. Губернський, В.Ф. Іванов, В.А. Вергун. К.: Либідь, 1997. 216 с.
16. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Плани–конспекти уроків / за ред. В. Іванова, О. Волошенко, О. Мокрогуза. К.: ЦВП, АУП, 2016.
17. Медіаосвіта і медіаграмотність: підручник / ред.–упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенко; за наук. ред. В.В. Різуна. К.: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
18. Навчально-методичні матеріали проекту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна

грамотність». Київ : IREX в Україні, 2019–2020.

19. Навчання медіаграмотності громадян. Посібник для тренерів. К.: IREX, АУП, StopFake, 2016. 200 с.

20. Наумук І.М., Коноваленко Т.В., Акулова Н.Ю. Екологія інфомедійного простору : навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с.

21. Освітні практики із запобігання інфодемії, або Як не ізолюватися від правди. Навчальний посібник / Волошенюк О. (розділ 2, 3, 5), Дегтярьова Г. (розділ 2), Каліберда М. (розділ 1), Мокрогуз О. (розділ 3), Потапова В. (розділ 4), Шаламов Р. (розділ 1) / За редакцією Волошенюк О., Євтушенко Р., Іванова В., Кулакова А. Київ: АУП, Інтерньюз-Україна,

22. Основи медіаграмотності: Навчально–методичний посібник для вчителя 8 (9) класу. Плани– конспекти уроків / за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.

23. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К.: Вид. центр «КУ», 1999. 308 с.

24. Різун В. В. Теорія масової комунікації : Підручник. К.: ВЦ «Просвіта», 2008. 260 с.

25. Тексти до аудіословника «Конструктор вправ. Збірник практичних завдань з інфомедійної грамотності, інтегрованої до фахової підготовки студентів-журналістів». Колектив авторів. Відп. ред. та упоряд. Будівська Г., Дуцик Д., Тараненко О. Київ: IREX, 2022

26. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Д. К.: "Плеяди", 2006. 240 с.

27. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / Укл. О.С. Ройбу; за заг. ред. О.О. Гужви. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 9–15. ЦВП, 2020. 68 с.

28. Шотурма Н.В. Інструменти медіаграмотності та їхня роль у протидії інформаційним війнам. Європейські цінності і медійні стандарти: контекст російсько-української війни : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 19-20 жовтня 2023 року) / за ред. К.Сіріньок-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С.315-317.

29. Шотурма Н.В. Морозов Б.О. Наративи та їхня роль у безпеці суспільства та держави. Європейські цінності і медійні стандарти: контекст російсько-української війни : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 19-20 жовтня 2023 року) / за ред. К.Сіріньок-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С. 22-26.

30.Шотурма Н.В. ОСОБЛИВОСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ ПОНЯТТЯ «МАНІПУЛЯЦІЯ». Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність. Матеріали II Міжнародної наукової конференції. 26-27 червня 2020 р., м. Дніпро / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. С.191-192.

31. Як розпізнати фейк? URL: <https://www.slideshare.net/NikolayShaygorodskiy/antifake-ua>

Інформаційні ресурси

Офіційний ресурс «СтопФейк». URL: <http://stopfake.org>.

Платформа медіаосвіта на сайті Академії української преси. URL: <https://www.aup.com.ua>

Відеолекцій з медіаграмотності URL: <https://examenarium.sumdu.edu.ua/promo/program/135>

Національний проєкт з медіаграмотності Міністерства культури та інформаційної політики України URL: <https://filter.mkp.gov.ua>

Онлайн-курс - Very Verified URL: <https://verified.ed-era.com/ua>

Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IH101+2021_T3/about

Інформаційнат гігієна під час війни URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IHWAR101+2022_T2/about

Медіаграмотність: практичні навички URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+MEDIA102+2018_T3/about

Викладач *Наталія Шотурма,*
доцент кафедри журналістики